

Bańka mydlana

Zyjemy w globalnej strefie komfortu. Nie musimy godzinami przemierzać pustyni, by zdobyć wodę. Nie musimy nawet chodzić po nią do studni. Wystarczy odkręcić kran, by mieć i zimną, i gorącą. By cieszyć się kąpielą. By włączyć pralkę, zmywarkę.

Nie cierpimy z głodu. Możemy mieć pyszności, jakie chcemy. Wystarczy wsypać ziarna kawy do ekspresu, by za chwilę delektować się aromatycznym gorącym napojem.

Nie musimy borykać się z wieloma chorobami. Medycyna daje nam olbrzymie możliwości.

Nie musimy stawać przed koniecznością pozbawienia życia stworzenia, które zjadamy. Kupujemy kawałek mięsa oczyszczony z piór, sierści, ścięgien, krwi.

Żyjemy w dostatku. Cierpimy na otyłość, a nie z głodu. Na nadmiar, a nie brak. Cywilizacja jak bańka mydlana oddziela nas od... życia. Zrywamy więź odpowiedzialności. Nić konsekwencji pomiędzy różowym kawałkiem mięsa na talerzu a zwierzęciem; pomiędzy pomarańczą, którą zjadamy, a faktem, że plantacja drzew pomarańczowych gdzieś daleko od nas zagarnęła pierwotny las wraz z jego mieszkańcami. I tak jakoś naturalnie przyjęliśmy, że prawa, którymi rządzi się zbudowana przez nas życiowa przestrzeń – wygodne mieszkania, sklepy, kawiarnie, samochody, samoloty – są prawami Ziemi.

Gdy wdzieramy się w nieujarzmioną przestrzeń bez pokory i bez przygotowania – możemy drogo za to zapłacić.

Idąc latem na Giewont, łatwo się pomylić. Jeszcze w Kuźnicach, gdzie zaczyna się szlak, otaczają nas tłumy, są restauracje, sklepy, busy, taksówki, dorożki, kolejka linowa. Panuje hałas i zgiełk. Na szlaku również idziemy w tłumie, odzianym w miejskie ubrania, dzierżącym smartfony do robienia zdjęć i wrzucania ich na Facebooka, ale niekoniecznie do sprawdzania prognozy pogody. W tłumie głuchym i ślepy

na widoczne oznaki nadchodzącej burzy. Tłumie, który zapłacił najwyższą cenę.

Potrzebujemy wychodzić poza strefę komfortu. Potrzebujemy zdobywać szczyty, żeglować, biegać w maratonach, latać szybowcem, szukać wytchnienia w lesie. Potrzebujemy czuć przestrzeń i podziwiać piękno świata. Potrzebujemy iść w Tatry. A to powinno oznaczać wzięcie odpowiedzialności za swoje decyzje. Czasem – sztukę rezygnacji.

Tragicznej w skutkach burzy, która przeszła nad Tatrami 22 sierpnia, poświęcamy temat numeru.

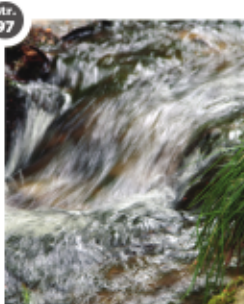
* * *

Marek przychodzi do pracy na piechotę. Gdy zjawiam się w redakcji, on już jest, bo przychodzi na siódmą rano. Jego sylwetka pochylona przed komputerem na tle dużego okna emanuje spokojem. Z okna widać skały Nosala. Lubię, gdy mamy w redakcji otwarte okna. Dzisiaj jest słoneczny październikowy dzień. Las w masywie Nosala jest zielonorudy. Nad nim ostre, jasne, rozświetlone słońcem skały. Wieje halny i jest ciepło. W Tatrach niemal pusto. Po wakacyjnych tłumach nie został ślad. Jesień przyniosła oddech i ulgę. Mamy nadzieję, że ten numer naszego kwartalnika również daje możliwość oddechu i zachwytu. Zaglądamy do świata turni, hal i regli. Podglądamy wilki, kozice, motyle. Liczymy świstacze nory. Wspinamy się z najlepszymi. Odkrywamy historię, dotąd niepoznaną. Rozmawiamy z ludźmi Tatr, rozważamy tematy filozoficzne i obawiamy się zagrożeń, jakie może wnieść na nasze tatrzańskie „podwórko” chęć inwestowania. Wnikamy w jesienny świat Tatr.

Agnieszka Pymorek

Adam Brzoza

str.
68str.
8str.
71str.
23str.
78str.
28str.
87str.
42str.
97str.
54str.
107

W NUMERZE 70:

6-35 ROZMAITOŚCI

- Parkowe statystyki (6)
- Nowy łańcuch na szlaku (6)
- Szlak na Giewont po remoncie (7)
- Kolczakówka piekąca (8)
- Humor ze szlaku (8)
- Botanicy w Dolinie Chochołowskiej (9)
- Wrześniowe spotkania (10)
- Dobroczyńca TPN (12)
- Uszaty szlak (12)
- Kronika Straży Parku (13)
- *Patrol Tatry* (13)
- O planach inwestycji w Goryczkowej (14)
- Imperial nie dla TPN (15)
- Było jak dawniej (15)
- Raptularz przewodnicki (16)
- Cenna odznaka (16)
- 65 lat Sieczków! (17)
- Kongres ICAR w Zakopanem (18)
- Koniec świata według Zwierza (19)
- „Outdoor Magazyn” (19)
- Żegnaj, Andrzej (20)
- Znawca ptaków (20)
- Wycof pod Mount Everestem (20)
- Msza pod Rysami (21)
- Zbór baców (21)
- Górale ze świata w Zakopanem (22)
- Skarbnica Tatr obchodzi jubileusz (24)
- Rzęsisty deszcz nagród (27)
- Blask i cień (30)
- Znaleziska w jaskini Huczawa (32)
- Światowo pod Giewontem (34)
- Zostaw auto w garażu (35)

36-39 Z DRUGIEJ STRONY TATR

- Kronika (36)
- Granica przymknięta (36)
- Mistrzowie nastroju – *Barbara Chovancová* (37)
- Kowadło się rozpadło – *Justyna Cząstka-Kłapyta* (38)
- Oczyszczalnia w Zimnej Wodzie *Peter Svätajánsky* (39)
- Wieża handlowo-widokowa – *Katarína Bohušová* (39)
- Ciągłe brak reguł – *Katarína Bohušová* (39)

40-57 WYPADKI GÓRSKIE

- Śmierć pod ziemią – *Adam Marasek* (40)

- Turystyka masowa – *Adam Marasek* (42)
- Problemy wspinaczy – *Peter Svätajánsky* (49)
- 110 lat TOPR – *Paweł Grocholski* (54)
- Tydzień w Centrali TOPR, czyli zwykły dyżur w grupie szturmowej – *Piotr Jasiński „Szuwarek”* (55)

58-63 TATERNICTWO

- Taternickie lato – *Adam Śmiałkowski* (58)
- „Ministranckie stygmaty” (63)

64-65 SZKOŁA GÓRSKA

- Jak czytać prognozy pogody? – *Tomasz Nodzyński* (64)

66-99 PRZYRODA

- Burzliwe lato – *Tomasz Nodzyński* (66)
- Jeżyny. Zdrowie i uroda z lasu – *Dominika Kustos* (70)
- Świstaków dużo i coraz więcej – *Tomasz Zwijacz-Kozica* (74)
- Pomurnik w porannej rosie – *Józef Bobak* (78)
- Trzmielojad – *Marcin Matysek* (82)
- Odleciały jerzyki – *Marcin Matysek* (83)
- Z Bieszczad w Tatry – *Bożena Wajda* (84)
- Migracja motyli – *Marcin Matysek* (87)
- Kozice w Niżnich Tatrach – *Barbara Chovancová* (88)
- Gdzie było w Tatrach największe jezioro? – *Juraj Kapusta* (91)
- Tatrzańskie potoki i ich monitoring – *Grzegorz Barczyk* (96)
- Opinie subiektywne i krzywdzące – *Tomasz Zwijacz-Kozica* (98)

100-125 TEMAT NUMERU Burza

- Tragiczny czwartek, 22 sierpnia 2019 r. – *Adam Marasek* (102)
- Wśród rannych były osoby przeszyte piorunem na wylot – *Szymon Bafia* (105)
- Mogło być więcej ofiar śmiertelnych – z *Mieczysławem Ziachem* rozmawia *Agnieszka Szymaszek* (106)
- Kronika wypadków burzowych – *Bartek Dobroch* (109)
- Skutki porażające – z *Sylwiuszem Kosińskim* rozmawia *Bartek Dobroch* (110)
- Obawiamy się masowych wypadków – z *Janem Krzysztofem* rozmawia *Agnieszka Szymaszek* (116)
- Należy poważnie traktować informacje o zagrożeniach – z *Janem Krzeptowskim-Sabałą* rozmawia *Agnieszka Szymaszek* (119)

- Grom z jasnego nieba? – *Tomasz Nodzyński* (122)

126-131 INNE GÓRY

- Wioska pod niebem – *Bartosz Wrzeźniewski* (126)

132-139 TOPOGRAFIA

- Korony tatrzańskie i nie tylko – *Piotr Mielus* (132)

140-145 LUDZIE I ROZMOWY

- W Tatrach trzeba móc się zgubić – z Markiem Grocholskim rozmawia *Jakub Brzosko* (140)

146-169 HISTORIA

- Nowa karta z historii Goralenvolku – *Wojciech Szatkowski* (146)
- „Dzidek”. Trudna opowieść o moim dziadku – *Wojciech Szatkowski* (148)
- Vitalis Wieder – *Georgia Gutschank* (156)
- Wiąz konfederatów – *Wojciech Wilczek* (164)
- Przemysłowcy książek – *Maciej Krupa* (168)

170-177 ETNOLOGIA

- Planetnicy – *Justyna Cząstka-Kłapyta* (170)
- Jesce nie było tak, coby nie było jak – *Joanna Łapka* (174)
- Kolory góralszczyzny – *Robert Miśkowiec* (177)

178-181 RZEŻBA

- Po co nam Antoni Rząsa dziś? – *Kinga Zuber* (178)

182-185 MALARSTWO

- Tatry chmurami spowite... – *Witold Huculak* (182)

186-197 LEKTURY

- Tatry, bieguny, teczki i Himalaje – *Beata Ślania* (186)
- Trójkąt bermudzki – *Zbigniew Ładygin* (188)
- Góralskie rozdwojenie jaźni – *Zbigniew Ładygin* (189)
- Włódka życie po życiu – *Marek Grocholski* (190)
- Fotograf prawie doskonały – *Maciej Krupa* (191)
- Cztery ściany Zadniego Mnicha – *Paweł Grocholski* (191)
- Spłwiałały czerwony beret – *Maciej Krupa* (192)
- Dzianisz. 400 lat historii – *Wojciech Wilczek* (193)
- Wilczyński w sensie ścisłym – *Maciej Krupa* (194)
- Dzikim tropem serca – *Agnieszka Szymaszek* (195)
- Sensacje i romanse. Śmierć w Żlebie Kirkora – *Maciej Krupa* (196)
- Pinkwart po raz drugi – *Agnieszka Szymaszek* (197)

198-202 MOIM ZDANIEM

- Na piechotę... Zanim przyjdą buldożery – *Marek Grocholski* (198)
- Kilka słów o wolności i górach – *Magda Derezińska-Osiecka* (199)
- Poczłówa znał krawędzi. Transformacje – *Izabela Gronowska-Gajda* (200)
- Czekając na zimę. Tatry, obszar wolny od myślenia? – *Zbigniew Ładygin* (202)

str. 125

str. 126

str. 140

str. 149

str. 156

str. 181

str. 199

Tatry. Pismo adresowane do miłośników Tatr i ich przyrody • Wydawca: Tatrzański Park Narodowy • Projekt graficzny: lookStudio, www.lookstudio.pl • Druk: Drukarnia KOLUMB, 41-100 Siemianowice Śląskie, ul. Budowlana 15 • Redagują:

Agnieszka Szymaszek (red. na cz.), Marek Grocholski, Paweł Grocholski, Paulina Kołodziejaska, Zbigniew Ładygin • Stała współpraca: Barbara Chovancová • Korekta: Marta Grygoruk/eKorekta24.pl • Kolportaż, prenumerata, numery archiwalne: Wojciech Wilczek, e-mail: wwilczek@tpn.pl, tel. +48 18 20 23 245 • Adres redakcji: Kuźnice 1, 34-500 Zakopane, e-mail: mgrocholski@tpn.pl, tel. +48 18 20 23 242, +48 18 20 23 243, +48 18 20 23 245

Redakcja zastrzega sobie prawo skracania i redagowania tekstów, nadawania tytułów oraz kadrowania i opisywania fotografii. Poglądy autorów nie zawsze pokrywają się z przekonaniem redakcji i oficjalnym stanowiskiem wydawcy. Materiałów niezamówionych nie zwracamy.

Nakład: 6500 egz. • Numer zamknięto: 23 października 2019 r. • PL ISSN 0869-4531 • Nr indeksu 378852

Pierwsza i czwarta strona okładki: Burza nad Spiszem, 14 czerwca 2019 r. 📷 Witek Kaszkin • Trzecia strona okładki: Wycieczka w Tatry (1952?) 📷 Władysław Werner, ze zbiorów Muzeum Tatrzańskiego

Nasze strony internetowe: www.tpn.pl, www.tatry.tpn.pl • Informacja Turystyczna TPN: +48182023300, e-mail: infotur@tpn.pl • Warunki prenumeraty: Cena czterech kolejnych numerów: w kraju 60 zł, za granicą 30 euro, wpłata na konto Tatrzańskiego Parku Narodowego, 34-500 Zakopane, Kuźnice 1 • Numer konta: PL 09 11 30 1150 0012 1252 0720 0013, kod SWIFT: GOSKPLPW